

MAGYAR KURIR

Indúlt Bétsből, Pénteken September' 19-dik napján, 1817-dik esztendőben.

L o n d o n.

Az itt kijövő kétféle, úgymint a' Ministerek' részénlévő és ezekkel ellenkező írók egész penna hadakozást folytatnak egymásközött a' Spanyol Amerikai revolúzió felett. A' kérdés, mely ennek a' kivált kevés hetektől fogva igen hevesen folyó disputálásnak tárgyává lett, az, hogy van-e jussok az idegen Hatalmasságoknak, vagy pedig hogy köteleztetnek-e ők arra, hogy a' Spanyolországtól elpártolt plántatartományoknak az anyaországhoz való visszatérítésekben munkások legyenek. A' Ministeri részenlévő írók szünet nélkül azt vitatják, hogy ez az elpártolás a' Jakobinismusnak és a' revolúziónak munkája: melyre nézve kívánni kell azt, hogy a' Spanyol Országlószék győzedelmes lehessen és ezen tartományokat a' maga hatalma alá ismét vissza hajtassa, ámbár még most nyilvánosságosan nem erősítik is azt, hogy Nagy Britanniának is szükséges legyen magát ezen tusakodásba belé elegyíteni. Mely szövvényes és sokféle bizonytalanságok alá takartatott tárgy legyen ez, mutatják elegendőképpen az olyan környülállások, mint a' milyen a' mindjárt következő tikkelyben a' fél zsódra tétetett Anglus tiszték' állapotja is. —

Ezek nagy számmal a' hadi fő tanátszhoz folyamodván azért, hogy az Országból kiútozhassanak, ilyen választ kaptak az Anglus seregek' Generalissimussától Királyi Hertzeg Yorktól: — „Minden

fél fizetésen lévő tisztnek megengedtetik, hogy három esztendeig az Országon kívül lehessenek, de csak Európában, Nanyugoti Indiában, és Eszaki Amérikában. Ez a' valosz, minthogy Spanyol Amerika név szerént nem emlittetik benne, arra adott alkalmatosságot a' kérdészködő tisztnek, hogy úgy vélekedjenek, hogy az Országlószék nékiek tsak ugyan nem tilalmazza az Amériikai Insurgensekhez való menetelt. Egy Kapitány azonközben nem elégedvén meg a' Királyi Hertzeg' valoszával, még egy próbát tett 's egyenesen azt kérte, hogy néki nyilvánosságos kifejezésekkel engedtesse meg, hogy valamelyik Amériikai insurgents armadához mehessen: de ámbár ettől sem tagadtatott meg nyilvánosságos kifejezésekkel az ő kérése, mindazonáltal tudtára adatott, hogy York ő Királyi Hertzegsége mely nagy bámulással és kedvetlenkedéssel hallotta legyen, hogy egy Anglus tiszt ily dologra vágyódhasék, melyre nézve javasoltatik néki, hogy ha talám ezen kérését és kívánságát még egyszer megújítani akarná, gondolja jól meg, mit tselekszik.

Régen emlegetik a' Londoni levelek, mely nagyon elhatalmazott legyen egy időtől fogva az Anglusok között átaljában az a' vágyódás, hogy a' külső országokra útozzanak és hosszas időkig ott tartózkodjanak. Úgy szollván seregenként utoznak által nem tsak Frantziaországba, Belgiumba, 's egyéb Európai országokba, hanem kiváltképpen Eszaki Amérikába is,

a' hol, kivált azolta, hogy az utak és teatornák jó állapotra helyheztesztődtek, 's az útozás' kellemetességei egyéb tekintetben is jó lábra állittattak, úgy megsokasodtak az idegen útasok, hogy egymást érik. Úgy látszik azonközben, hogy nem újság 's nem tsak mostani dolog az Anglusok között ez a' külső országokra való nagy vágyakozás. Ezt mutatja egyebek között Ersébet' Királynénak is egy rendelése, a' melly szerént Lord Burghleigh az ő Státusministere, minden Anglus Urtol, a' ki külső országok' látására menni kívánkozott, szorossan kikérdezte, hogy mitsoda ok és mi czélzás indítja arra, hogy útozni kívánkozzék. Ha látta a' Minister, hogy valakitől valami foglalatosság kívánja a' kiútozást, nem tett néki semmi akadályt: de ha azt látta, hogy tsak újságkivánás, 's idegen országai szokásoknak 's ritkaságoknak esmerése által indittatik, ekkor meg azt tudakozta ki nagy pontossággal az útozniki kívánkozótól a' nevezett Minister, hogy azon dolgokra nézve, mellyeknek meg-esmeréséért kikívánkozik, mitsoda mértékben esmeri a' hazáját. Ha látta, hogy ezt elegendőképpen esmeri, ekkor sem tett neki semmi akadályt: de ha ebben fogyatkozását látta, már így azt tanátsolta néki, hogy elébb tulajdon hazájában útozzék, 's azt jól megcsmervén, azután vegye útját külső országokra.

A' közönséges levelekben egy nevezetes lopást olvasunk. Eghamban lóval való díj-futás esvén 's a' Királyi Hertzegek is jelen lévén, a' Gloucesteri Hertzegnek ellopták a' zsebkészkenyőjét — oly nagy volt a' nézők' sokasága.

Frantzia Ország.

A' Paireket illető rendeléseknek fontosabb izikkelyeik, kiszemelve ezeket foglalják magokban, azokonkívül, mellyeket a' múlt kedden emfittettük: A' Pairség az apáról a' fiura száll-le, az első szülöttség' rendje szerént örökösen, úgy

hogy a' Pairség és Mikjoratus öröklé egy főn fekszenek a' familiában. Majoratusnak felállítására tsupa ingatlan jószágok kívántatnak, és a' mellyeken semmi adósság nem fekszik. A' Majoratusért való kérelmet a' fő Petsétörzönél kell beadni. A' most már meglévő Pairek is állhatnak-fel Majoratust, melyre ezennel meghivattatnak. Az új Paireknek a' fő Petsétörzö adja-ki a' Pátentst, pergamenten, nagy petséttel. Ő iratja a' Pátenseket laistromba, 's ő iratja-be a' törvények Bülletinnyébe. A' Pairek rendszerént hivatalosok minden czeremoniákra, a' hol Pairei ruházatban kötelezetnek megjelenni. Egy Hertzeg-Pairenek fija Marquis, egy Marquisnak fija Gróf, egy Grófnak fija Vicomt, ennek fija Báró, ennek fija Ritter. Itt az első szülött síjakrol van szó az azutáni következés is az előbeni sor szerént foly t. i. a' későbbi születésű fiuk, az ő idősebb bátyok' titulusa után következő titulust hndozzák, p. o. minthogy egy Vice-Grófnak az első szülött fija Báró, tehát a' többek mind Ritterek (Chevaliéek). Mikor a' Király jelen leszen a' Pairek' kamarájában, 's egyéb czeremoniás ülésekben, ilyenkor különös ülőhelyeik lesznek minden rangú Paireknek, p. o. a' Hertzegek egy padon, a' Grófok máson, a' Bárók ismét máson ülnek, az ő Pairek' való lételek idösségével megegyező rendszerént. A' Kir. Princzek' helye mindenkor az első pad. A' Pap-Pairek a' magok rangú Pairek' padján legelőülnek. A' Majoratusi Patensért fizet a' Hertzeg: Petsétért 200; a' Referensnek 75 — a' Marquis: Petsétért 150, a' Referensnek 50 — a' Gróf: Petsétért 100, a' Referensnek 50 — a' Vicomt: Petsétért 100, a' Referensnek 50 — a' Báró: Petsétért 50, a' Referensnek 25 — Frankot.

Aug. 27-dikén egy hadi törvényszék, öt katonáknak megítélését vette munkába, a' kik azzal vádoltattak, hogy a' Ki-

rályi Princzeket megakarták ölni. Mind az ötön a' Királyi testőrző sereghöl való emberek voltak. A' neveik *Desbans, Chayaus, Nepveu, Guichard*, és *Varaigne*. A' három első Furir, a' 4-dik Strázsamester, az ötödik Káplár. *Faiseau* nevű czimborássok árulta volt el őket April. 28-dikán, ezeket adván-fel röllok: *Desbans*, úgymond, még most is barátja Bonaparténak, a' poharat így szokta elköszönni: Eljen General *Koin-Koin!* néki megvallotta *Desbans*, hogy ő, *Chayaus*, és *Nepveu*, megegygyeztek, hogy a' Princzeket vadászatban megöljék, 's azután Párisba bemenvén a' Királyt is megölik. Hanem minthogy a' vadászat még Septemberre vala határozatva, ezt igen hosszának tartotta *Desbans*, és a' mustrát választotta a' Princzek' megölésére, a' mely April. 28-dikán esett volna, ha tudokra nem esett volna a' hünösöknek, hogy a' mustrán csak Monsieur leszen jelen, a' fiai nem; mi haszna lenne, így szollott az egygyik, ha Monsieur meghalna is, ha a' fiai, *Angouleme* és *Berry* Hertzegek, életben maradnának. A' *Faiseau*' jelentésére a' Desbans társai azonnal elfogattattak, ő pedig még időt nyert arra, hogy a' Celeriferben (postaszekérben: egy helyet fogadjon, oly végre hogy elszökjék, minekutánna elébb *Faiseau*n, magáért és czimborás társaiért hosszút állott volna, melyre nézve *Tamas* nevű puskásinálóhoz menvén attól egy pistolyt akart venni, de a' mellyet ez néki adni nem akarván: így kiáltott-fel: Meg kell lenni hogy adjon neki pistolyt, ha ro, 20, vagy 1000 aranyos lesz is, mert néki hosszút kell állani pajtásaiért, kiket azzal árult-be egy pajtások, hogy a' Királyt meg akarták volna ölni. A' bört előtt a' lármára nagy sokaság futott össze; a' sokaság közzül Gróf *Bouille* a' börtbe bemenvén, fogságra akarta vinni *Desbanst*, de e' kardot rántván így ki-

áltott: *Oltalmazd magad' gaz ember!* — Végre tsakugyan elvitték *Desbanst* is. Prófsuzhoz, 's a' dolgot azolta jobban is megvizsgálván, katona pert indítottak ellenek; melynek a' lett kimenetele, hogy: *Desbans* és *Chayaus*, mint a' kikre reájok bizonyosodott, hogy a' Princzek' élete ellen törekedtek, halálra, *Nepveu* pedig, kire tsak a' sült-ki, hogy hünös társait nem árulta-el, három esztendei fogságra 's 500 Frank bírságfizetésre, íteltettek. *Guichard* és *Varaigne*, mint ártatlanok, Regimentjekhez vissza bocsátattak.

A' kikérdezés közben azt is tudakozván a' Birák *Desbanstol*, hogy igaz-é, hogy ő, az utolsó hadakozásban, mikor *Moguntziánál* folytak a' dolgok (1814-ben) egy tisztjét keresztül döfvén, elszökött 's mint szökevény magát a' Kordon' szélén egy Kozáknál jelentette, de azt azomban által döfte a' lovát elvette, arra felült 's elszaladott? — Erre *Desbans* nem felelt egyebet, hanem tsak annyit, hogy nem gondolja, hogy ezén perben a' Biráknak jussok legyen ötöt a' *Moguntziai* történetekért kérdőre vonni.

Mikor a' halálos ítéletet kimondották *Desbausra*, így felelt: — „Nékem a' halál semmi; én úgy fogok kísétálni a' *Grenellei* térségre, mint a' tsatázó mezőre szoktam volt; képzelni fogom, hogy úgy vagyok kirendeltetve, mint a' kik egyenként lövöldöznek (*Tirailleur*), 's meg lő az ellenség; a' golyobis mindenütt tsak golyobis.“ —

Pau városában deportáltatásra (az országbol bizonyos helyre való viteltetésre) ítelték azon három emberket, kik ott a' múlt Májusban egy éjjel három színű zászlót süggesztettek volt ki a' torony' tetejére.

A' *Monitör* írja, hogy *Soisson* városában, a' hol néhány esztendők előtt (a' Császári Országlás alatt) két Lengyelket az a' szerentséllenség ért, hogy ott

a' *Sz. János* templomának tornya' tetejére három színű zászlót akarván tenni, a' nyaka mind kettőnek kitört, most egy *Voltizeur* katoná, olyan szerentsés vala, hogy ugyan oda egy fejer zászlót Királya' tiszteletére felszúrt. Hanem minelötte a' próbatételhez fogott volna, a' Testamentumát megírta volt.

Spányol Ország.

A' Királyné lebetegdván, Augustus' 21-dikén éjjel leányt szült, ki még az nap' megkereszteltetvén, *Isabella Mária* nevet kapott a' keresztiségben.

Német Ország.

Hannovera. — Ezen Királyságban a' jövő Nov. 1-ső napjától fogva személyes adófizetés állittatik fel, melly alól még az idegenek sem vételnek ki. A' mérséklés leszen 8 garas, 6 garas, és 1 garas. Az Élelemtől, Behozataltól, 's a' licentziákért, 's holmi vám alá vettett tárgyakért való adók, új Élelmi, Behozatali, közönséges Stempelizési, 's jövedelemtől való adózássá változnak által.

Württemberg. — Azon Constitúziónak tikkelyeivel megegyezőleg, a' melly ámbár a' Rendek' gyűlésének határozása által meg nem erőssített is, az Ország-lószék végzése által tsakugyan felállittott, ilyen értelmű rendelés jött ki a' Királytól az adóra nézve: —

„*Wilhelmus*, isten' kegyelméből *Württembergi* Király. A' mi Fináantzministerünk előnkbe terjesztette Státusunknak az 1817-dik esztendő *Sz. György* napjától fogva 1818-nak ugyan azon napjáig való adózási plánumát. Mi ezt egy különös biztosság által megfontoltatván, Titkostonátunkban minden tekintetbeli vizsgálásnak alája vetettük 's végezetre finantziank' állapotját ahokképpeszt a' f. esztendőre meghatároztuk. A' Státus' költségének eddig való summája, a' melly 2,400,000

forintokra telik, meghagyatott. Ide járul szükségesképpen a' Rendek' gyűlésére fordított költség is. Országulásunknak kezdetétől fogva törvény gyanánt hozdottuk szemünk előtt, hogy egy felöl alatt valóink' terheit 's az adózás' systemáját, a' hol tsak lehet mindenütt könnyebbitstük, 's költségeinket kevesitstük, más felöl a' Státus' adminisztrációjára is elegendő fundust szerezzünk, a' mi nélkül czélunknak elérése lehetetlen volna. A' hadakozás alatt bebozattott adók közzül nem tsak azok, a' mellyek egyenesen a' háboru által okoztattak, ámbár a' hadakozás' következesei még tartottak, már az én boldogult Atyám ö Felsege alatt, sőt még egyéb adó nemek is megszűntek, milyen vala névszerént a' töke pénztől való adó; megszűnt már távaly az eleségtől való adó is, 's az úttsinálás' adója jóval lejjebb szállittatott; a' postapénzt is feles részben kissebbítettük. Mindjárt Országulásunk' kezdetével a' taksafizetéseknek némely részbeli kissebbítése mellett a' Stempeltaksa' terhét eltörlöttük; a' plántatarományokból való portékákért (kávéért, tzukorért, 's a' többi) fizetődő vámot kissebbre tettük. Mindenben, a' mi önnön személyes szükségünket 's háztartásunkat illeti, nagy megszorittatások tétettek: bizonyos summát határoztunk ezen célra, melynél tovább lépni ne lehessen. A' *Württembergi* népnek ősi időktől fogva a' vadászatra nézve hallatott panasza, többé nem hallatik. Még a' vadas keretek is megkevesitettek. A' hadi és egyéb robottételek, mellyekre nézve a' közönségek' adói megnagyobbítottak vala, többé nem az Orzágon fekszenek. A' Státus' költségeiben, még a' külső országi állapot illetőkben is, megszorittásokat rendeltünk. A' katonaság' számát is jóval kevesitettük, 's annak állandó, a' Státus' javával megegyező, és a' Státus polgárai szabadságát nem terhesítő inté-

zetet adtunk: de arra is gondunk volt másfelől, hogy a 'Státus' ezen embercinek 's a' számszelett való listeknek, kik magokat a' Státus' szolgálatjára szánták, illendő élelmek lehessen. Hasonló gondoskodást kívánnak tőlünk egyéb tisztviselőink. — *(Végezete következik).*

B é t s.

A' *Budáról* érkezett tudósítások ke-serves búbanattal töltötték el a' Cs. Fel-séges Udvar't 's egész Béts városát. Ezen szomorú tudósítások szerint Magyar Or-szág' szeretett Palatinusának kedves élete párja *Herminie* Császári Fő Hertzeg-né e' hónap' 14-dikére viradó éjjel igen kínos kettős szülésnek rettenetes fájdal-mai között, minekutánna elébb egy Fő Hertzegaszszonnykát 's ezután egy Fő Hert-zegtsetsemőt, szülést segítő bába mes-ter ségi szerszámok által tölle elvetettek volna, az azon éjjelre következett nap-on délútanni kettődfél órakor, megha-lálozott. — A' Fő Hertzegaszszony lebe-tegülése véletlenül esett annyiban, hogy még Oktoberben várták. Palatinus ő Fő Hertzege nem volt jelen a' szomorú eseten, minthogy bizonyos dolgaira néz-ve, és azért is, hogy kedves felesége an-nyának az *Anhalt-Bernburg-Schauen-burgi* Hertzegaszszonynak, a' ki leánya' lebetegülésére nézve éppen útban volt, eleibe menni akart, 's kedves leánya' kar-jai közzé Budára kísélni akarta, a' hónap 12-dikén útját *Nagy Szombathba* vette vala. De másként rendelte vala el az Is-teni végzés! K. Orvos Doktor *Phisterer* 's Bába-Doktor *Birly* urak, és *Schlick-né* Bába-aszszonyság, a' szülés' előjelei-nek elközelgésével azonnalmegjelentek, 's nagy tudományok és széles tapasztalások

szerént mindent elkövettek, a' mit em-beri segedelemtől várni lehet.

* * *

Gróf *Edling* *Filep* úr ő Excel-lentziája, a' *Leopoldina* Cs. Fő Her-tzegaszszony már most a' Portugalliai Brasiliai és Algarbiai Koronaörökös Her-tzegné' volt Fő Udvarimestere, e' hónap' 13-dikán délelőtti 12 órafelé, *Bétsből* *Schönbrunnba*, a' hova Koronaörökös ő Császári Fő Hertzege ségéhez ebédre hivatalos vala, fedeletlen hintóban kiin-dulván, mint közönségesen szokott volt most is maga kotsiskodott. Azon a' hel-lyen, hol a' Schönbrunni út a' *Burker-dorf* felé menő nagy országos úttól elvá-lik, guttaütés miatt é vagy valamely egyéb változás miatt nem tudják, a' gyeplőt a' keziből hirtelen kiejtette, melynek hirte-lenül történt leesésétől a' lovak megijed-tek, az útból fére ugrottak, 's a' kotsi-rúdjának végét az út' szélén álló ágosok közzül egynek úgy néki tsapták, hogy ketté tört. Az ez által okoztatott zökke-nés vagy visszaru gódás által, Gróf *Ed-ling* a' kotsiból az útra kivettetett, melly közben ő a' fején néhány sebeket kapott, 's tsaknem egész érzékenység és eszme-lődés nélkül fekve maradt. *Rustendorf-ba* egy fésűtsinálóhoz bevitetté, a' falúbéli seborvost és papot oda hívták: hanem míg az első a' sebek' bekötésével foglalataskodott, a' leeséstől fogva vala-mi egy fertály óra múlva, a' Gróf kimúlt a' világból. Koronaörökös ő Cs. Fő Her-tzege a' történe tről tudósittatván, egy Udvari orvost legnagyobb sietséggel oda küldött: de a' ki a' szerentsétlent már meghalva találta. Innét lektikán elébb *Schönbrunba* 's estve Bétsbe hozták a' szerentsétlen öregnek meghidegült teteme-it a' szállására.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Sept. 16-ik napján 308 $\frac{1}{2}$ — 17-dikén 309 — 18-dikán 309 $\frac{1}{2}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Erdély.

Az ő Cs. Kir. Felségek' *Kolosvárra* való érkezésekről 's ottani Foglalatoskodásaikról eddig tsak darabokban írhatunk. Méltónak tartjuk tehát ezen méltóságos tárgyrol egy igen érdemes penna után e' következő folytában-való, nem rövid nem is hosszú hanem éppen illendő és betses tudósítást, egyszerre egészen ide nyomtattni: —

Kolosvárról September' 1 - ső napján: —

Igen érzékeny, és örvendetes napjai valának ezen Magyar Anya Városnak Augustus' 18 - dikától 27 - dikéig: melly idő alatt szerentsékn volt szeretett Fejedelmünket a' Felséges Császárt, és Császárné ő Felségét, Városunknak kesken falai között üdvözleni.

Császár ő Felsége 18 - án délután 5 $\frac{1}{2}$ óratájban a' Felséges Császárné valamivel későbbben szerentsékn, és kívánt egészében érkeztek-meg; a' bejövétel alkalmatosságával az ő Felségek' szekerei előtt, és oldalaslag Fő rangú méltóságok, és Urfiak fényes magyar ruhában lovagoltak: mind a' külső Városban, mind a' Várkapuin belől egészen a' piatzig a' Városi polgárság két sorban állott zöld ágakat tartván kezében; a' piatzon a' R. Lyceumban lévő Ifjúság sorai egészen Nagy Méltóságú Gróf *Bánffy György* Erdélyi Fő Kormányozó Úr ő Ex-ja házáig, melly a' Felséges Vendégek elfogadására fényesen fel vala ékesítve: ezen sorok a' tiszteletnek és örömmnek kifejezésében egymással vételkedtek; a' szívből származott szám nélkül lévő Eljen kiáltás, és harangok zugási, és a' mosarak durrogása ezen idő pontban az igaz örvendezésnek, és szívbéli érzékeny hódoltságnak valóságát világosan ábrázolták. A' kapu alatt a' Tisz-

telendő Papság, a' Felséges Dicasteriumok külömbféle karjai; a' gráds végén a' Fő Kormányozó ő Excellentiája, *Rudnay Sandor* Erdélyi Püspök, *B. Kienmayer* Erdélyi Fő Kormányozó; Gróf *Haller Gábor* Erdélyi Thesaurarius, Gr. *Kemény Sámuel* Statusok Elölülőjök ő Excellentiájok; a' Felséges Királyi Gubernium és Királyi Tábla Fő rangú Tagjaival fogadták ő Felségeket. A' grádsokon ezen innepre ékesen selpiperézett kis-asszonykák, és előkelő polgári leánykák koszorúkkal, és virágok hintéseivel áldoztak.

Ugyan ezen órában volt szerentséjek a' Kegyes Oskoláknak érzékeny áldozatokat ő Felségeknek bemutattni; a' Felséges Császárnak ugyan deák, a' Felséges Császárnénak pedig Német Lantos Verseknben, az elsőt készítette *T. Dienes Antal* úr a' szelidebb Tudományoknak második esztendőbeli Tanítója, a' másodikat *T. Kapfer László* úr az Akademikum Templomban az Isten igéjének hirdetője, mind ketten Kegyes Oskolabéli Papok.

Ő Felségek az öszve scregelt, és örvendező számtalan sokaságot az áltánról méltóztattak Felséges személyek eránt szerentséltetni, és a' tsoportos eljen kiáltásokat nyájasan megköszönni. — Estve az egész város ki volt világosítva.

Más nap reggel, ugymint 19 - dikben Császár ő Felsége a' Királyi Dicasteriumokat a' közelebb lévő Vármegyék Fő tisztjeit, és az ide való Tanátsot méltóztatott kegyelmesen maga eleibe hotsáttani dél előtt. Császárné ő Felségének pedig a' Fő rangú Asszonyságok mutattak-bé. Délután a' Felséges Császárnénak ugyan azok, kik reggel a' Felséges Császárnak bemutatattak, melly idő alatt Felséges Urunk a' Dámákat méltóztatott kegyelmesen maga eleibe hotsáttani.

Következendő nap, ugymint Sz. István Király napján az innepi pompán a Plébánia nagy Templomban az Isteni szolgálaton jelen lenni méltóztattak ö Felsőgek, a Felsőges Császár ugyan a maga nevét viselő Huszár Regementnek forma ruhájában. A Szent Misét tartotta Méltóságos *Rudnay Sándor* Erdélyi Püspök ö Excellentziája, mellyet ö Felsőgek az e végre a Sanctuariumban díszesen elkészített Stallumban halgattak.

Estve az egész város kívül belől ki volt világosítva. A világosított épületek között a nézők figyelmét leginkább magokra vonták: Gróf Vas Sámuelné, Gróf Bánffy Torda útza szegeletin lévő, Gróf Csáki, Gróf Kemény, és Haller, és Bárány Vesselényi Háza; a Királyi Convictus, és az Unitarium Collegium, mellyeken többnyire mint igen szép izlésű rajzolatok látszattak megtűzesítve. Hasonló figyelmet nyertek a Városnak minden kapui, mellyek mind annyi tűz árványt ábrázolni látszóttak.

21-dikben reggel minekutánna a Felsőges Császár a Plébániai Templomhoz ragasztatott nevezetes Archivumot, az egyesült Várbéli Oláh Templomot, és a Catholicusoknak két Ispotaljait megnézegette; az Academicum Templomot, és annak drága ritkaságait, a Sz. József Seminariumát, a Királyi Convictust, a Lyceum régi épületét, és annak Könyv Társaságát, ásványokkal gazdag gyűjteményét, Könyvnyomató műhelyét, a Csillag vizsgáló Tornyt, a Gymnasiumot, a Felsőges Királyi Guberniumnak külömbféle osztályait kegyelmesen meglátogatni és minden intézetekről figyelmesen értekezni méltóztatott; nevezetesen ö Felsőge figyelmeségét felsekerentette a mostan újra épített Királyi Lyceum, melly épületnek rajzolatját a K. Aedilis Directiótól elő mutattatni, és azt megvizsgálás után helybe hagyni; a Sz. József Seminariumában az Ifjúság számára sűt-

tett czipókból egyet megkóstolni, és ezt jó ízűn készült; kenyérnek találni méltóztatott. A Királyi Convictus ajtajában a Regyes Oskolabeli Atyákak mostani Rectora, és a Convictusnak Regense Tisztelendő *Gül János* úr rövid, de a tiszteletet és hódolást szívből kifejezett beszéddel; az itt benn nevedő Nemessebb Ifjúság részéről pedig M. gos B. *Kemény Ignác* Kolos Vármegye Fő Ispánnának és a Királyi Lyceum Fő Directorának fia, egy igen fontosán készült, és szépen elő adott beszédetskével köszöntötte a Felsőges Vendéget; mellyeket ö Felsőge kegyelmesen elfogadni, és a Nevendéknek nevérol, és Oskolájáról bizonyossá tétetni kívánt.

22-dikben a Felsőges Császár, és Apostoli Király a Fő Kormányiszék Tanácsában Magyar Köntösben elől ülni méltóztatott, és következendő napon a Királyi Lyceumnak azon szakaszait, mellyek az építés miatt a hajdani Apátzák Óvári Klostromában szorítottak, meglátogatta, és itten is hasonlóképpen minden tárgyakról kegyesen tudakozni méltóztatott. Végre külömbféle napokban más minden nevezetesebb Királyi, Religio, és polgári intézeteket kegyelmesen meglátogatni méltóztatott. Ugyan maga látogatásával szorentséltette mind azokat Felsőges Asszonyunk is; és minden intézetekről igen gondosan kérdezősködött; de leginkább meghatotta ö Felsőge nek kegyes szívét a szegényeknek gyámoltalan állapotja, kik Hazánknak az éhség miatt való szenvedésében igen nagy számmal gyűltek Városunkba: ezeknek ö Felsőge a Császárné ruházatot, és napjában 50 font tehén húst adni parantsolt, mellyet azonnal kész pénzel kifizetett.

Utollyára minekutánna Császár ö Felsőge amaz ékes magyar köntösben megjelent Fő rangú Asszonyosságokat még egyszer az udvarlásra lótsátotta volna, ö Felsőgek 27-dikben reggel 6 órakor inna-

Bevev
August
dt 22-én
1877

Kolozsvárról utnak indultak Torda, és Maros-Ujvár felé. Minden utozásaiban ő Felségek katonái őrizet nélkül, és isupán a' Vármegyék tiszteletbeli Nemessége által-késértetnek. A' katonaságnak Felséges parantsolat szerént maga kiszabott helyén, mellyben ez előtt is volt, kellett maradni. Éltesse Isten ő Felségeket, és boldogítta kiseded hazánk eránt való igaz atyai törekedésekben!!! Ő Felségektől való megválásunk bennünket igen hathatós, de egymással tusakodó indulatot gerjesztett, úgymint: az örömet, és fájdalmat; örömet, midőn szeretett Uralkodónkat, és benne kegyes Atyánka szerentsénk vala tisztelni; fájdalmat, midőn olly rövid időkig lehetett városunknak legkedvesebb Fejedelmét közelebbről üdvözölni!

* * *

Már *Szebenből* is érkeztek ő Cs. K. Felségeknek szerentsés megérkezésekről szolló tudósítások. E' hónap 6-dikán mentek-be oda; 8-dikban a' város környékeit megszemlélni, 's azután a' Thesaurarius; Tanácsába menni méltóztatott. Császárra ő F. ge

* * *

Károly-Fejérvárról. September 2-dik napján.

Felséges Urunknak és Aszszonyunknak Augustus 30-dikán délelőtt lett szerentsés, és boldogító megérkezésével mi is szerentséltettünk. A' fényes kísérő seereg, a' népnek csoportozásai, a' mindelekből kitéltző öröm' nyilvános jelei, a' harangok zugásai közt, a' Püspöki kastélyba bekésértettek ő Felségék, a' holott is a' Papi, világi, és katonai Rendek jelenlétében, ő Császári Királyi Felségének valóságos belső Tanácsosa Méltóságos Rudnay, és Divék ujfalvi *Rudnai Sándor* úr ő Excellentiája, ő Felségeket különkülön ékes, és fontos beszéddel tisztelte, köszöntette. Estvére az egész alsó

Város, és Vár megvilágosított. Más nap, úgymint Vasárnap Felséges Urunk hét, Felséges Aszszonyunk pedig tíz órákor, az öreg Templomban a' Sz. Miséken példás ájtatossággal jelen voltak. A' tíz órai Isteni szolgálatot tartotta Mgos Püspök Ur ő Excellentiája pompás, és különös díszességű tzeremoniával. Minekutánna pedig ő Felségek más fél nap alatt a' kispapok, és Tanuló Ifjuság nevelő Házaikat, Oskolákat, a' Csillagvizsgáló tornyot, Könyvtárházat, Pénzverő Házat, Ispotályt, egyszóval minden intézeteket kegyesen meglátogatni méltóztatott volna, hetfőn reggel, az az September első napján innét lett elindulásokkal, édes érzésű örömeinktől megfosztattunk. Mindazonáltal a' Fő Tisztelendő Káptalannak azon különös vigasztalása fenn marandó, hogy az ő Felségek ritka kegyelmességek előtt, Mgos Püspök Ur ő Excellentiája kegyes, és bölts közbenjárása által, nagyobb tekintetre, és reménlett boldogítóbb állapotra emeltetett legyen. Így tsak igaz tehát egy régi Böltsnek ama jeles mondása, hogy a' nagyra született emberek azok, a' kik nem magoknak, hanem másoknak születnek.

Mivel pedig felyebb tsak rövid emlékezetet tevék a' városnak, és várnak megvilágosításáról, el nem mulathatom, hogy annak legalább azon részét, ő Felségek nagyobb tiszteletére, meg ne irjam, mely a' nyomtatáshoz hasonló ékeségű és gyönyörködtető rajzolatú Irásban ő Felségeknek be is mutattatott, és adáttott, úgy, a' mint itt következik:

Ter faustus Augustissimi Imperatoris *Francisci II.* Una cum Augustissima *Ejusdem* conjugé *Carolina Augusta* in Daciam Adventus, Solemni, dum Albam Juliam ingrederentur, Populi acclamatione celebratus, et a Clero Albensi Illuminationibus condecoratus, Die XXX. Augusti MDCCCXVII.

In Turri Astronomica ex una parte.

FRANCISCO. PRIMO.
 BELLO. PACE. INCLITO.
 REGI. AVGVSTO.
 VERE. PATRIAE. PATRI.
 POPVLOS. SVOS. INVISENTI.
 ALBA. IVLIA.
 FESTIVIS. RVTILAT. IGNIBVS.

In eadem Turri Astronomica ex altera Parte.

CAROLINAE. AVGVSTAE.
 PIAE. IMPERATRICEI.
 REGNICOLAS.
 PROFVSI. LARGITIONIBVS.
 FOVENTI.
 ARX. CAROLINA.
 TAVSTA. EXOPTAT. SECVLA.

In Aedibus Canonici Lectoris.

Repraesentantur per picturas transparentes:

a) in medietate Cathedralis Ecclesiae Albo-Carolinensis, superne Aquila expansis alis in Capite Corona Imperiali redimita, pedibus sceptrum, et gladium tenens, rostro Symbolum modo Regnantis Benignissimi Principis exhibens, scilicet: *Fide, et Lege. Inferius.*

AUGG. HOSPITIBUS.
 FELICIT. PERP. VOVET.
 CAPIT. TRANS.

b). In dextra adparet monumentum in honorem Augustissimi Principis inter arbores viridantes collocatum sequenti cum inscriptione:

Cernere si cupias Trajanos, Antoninos,
 Caesaris, aut Titi facta benigna pii;
 Aspice FRANCISUM Recti, Iustique Tenacem,
 Aspice clementem cum pietate Patrem;
 Virtutes HIC Sanctorum collegit in Unum,
 Inque una cunctos exhibet effigie,

c). In sinistra autem parte monumentum Augustissimae Imperatrici positum, in haec verba sonat:

En AUGUSTA Tibi festos accendimus ignes,
 Nam decet Augustam sic celebrare Deam.
 Ignibus interea sinceris jungimus ignes,
 Quos alit in nostro pectore verus amor.

Te Deus Omnipotens multos conservet in annos,
 Detque Tibi faustos, et sine nube dies!

d). His ex utraque parte adjunctae sunt inscriptiones lapidales in Laudem Augustissimi Caesaris, et Augustissimae Ejusdem Conjugis, tenoris sequentis:

D. O. M.
 PRO. SALUTE. IMP. CAES.
 FRANCISCI. I.
 AUG. PII. FEL. PP.
 CUIUS. VIRTUTE.
 IARROG. GALL.
 CONTUSA.
 PAX. EUROPAE. RESTITUTA.
 ADELICTIS. PROVINCIIS.
 ABUNDANTIA. PROCURATA. EST.
 D. D. D.
 COL. APUL.

Pro Augustissima vero:

CAROLINAE. AUGUSTAE.
 DEAE. TUTEL. AUSTRIAE.
 PIAE. FEL. CONI. AUG.
 CUIUS. CONIUG. FOEDERE.
 AUSTRIA. BAVARIAE.
 RECONCILIATA.
 ET. PERP. NECESSITUDINIS.
 VINCULO. CONNEXA. EST.
 D. D.
 COL. APUL.

*

In Aedibus Custodis Canonici.

Mercurii Deorum Nuncii
 ad Daciam,
 ac cumprimis in ea ad
 Clerum allocatio.

REX, clauso Iani Templo, Stipatus ab ALMA
 PACE DEAE, inuisit, quos tenet imperio.
 Ponere si meritis nequeas monumenta, trophaea;
 Supplet, parca licet munera, Dantis amor:
 Fer PACATORI EUROPAE, pacisque SATORI,
 PACIFICAE que DEAE, secta oleaginea;
 Ast Patriae ut PATRI, et MATRI fer pignus amoris,
 Charis HOSPITIBUS DACIA corde lita!
 Dacice, MUNIFICO REGI vovisse perennes
 Grates, cumprimis Te Sacer Ordo decat!
 Ora pro REGIS, REGINAE sospite vita,
 Amplius ut pacis tempore Regna beent

*

In Bibliotheca Regnicolarum.

FRANCISCO. I. IMPERATORI.
 REGI. APOSTOLICO.
 PACATORI. ORBIS. PATRI. PATRIAE.
 BONARUM. LITTERARUM. ARTIUMQUE.
 TUTORI. PROTECTORI.
 ET.
 CAROLINAE. AUGUSTAE.

)(1.

CONIUGI. EIUS. AUGUSTISSIMAE.
 PHS. ET. MUNIFICENTISSIMIS. PRINCIPIBUS.
 IN. MEMORIAM.
 AUSPICATISSIMI. DIEI. SEMPITERNAM.
 QUO. AEDEM. HANC. MUSARUM.
 INVENTES.
 MAIESTATIS. SUAE. FULGORE.
 ILLUSTRARUNT.
 III. KAL. SEPT. A. M. DCCC. XVII.
 CURATORES. HUIUS. INSTITUTI.

*Ad ingressum ejusdem Bibliothecae
 supra portam.*

Salve Progenies Divam, Salve Inclyte Caesar,
 A Sammo Samman Numine culmen Habens!
 Dum templum ingrederis Musarum, ostendis amorem
 In Masas, quarum Tutor, et Altior ades!
 ita Dillerus.

Magyar Ország.

Beszterze-Bányáról September 4-dikéről: —

Nem mindennapi megtiszteltetés koronázta Professor *Czipser K. A.* úrnak, ki egyszersmind egy itt lévő Aszsonyi Nevelő Intézetnek felvigyázója, tudományos fáradozásait és érdekeit a múlt Augustus Hónapnak 27-dik napján. Tudniillik ezen napon egy 50 Aranyakat nyomó igen szép izléssel készült emlékezet pénz adatott a tisztelt úrnak a Városi Tisztviselőknél jelenlétében által. Küldötte azt a Prusszus Belső dolgokra ügyelő Ministerium a végre hogy ez által mint a Tudományok Akademiájának nagy arany érdem pénze által tit. *Czipser* úrnak abbeli ditséretes buzgósága jutalmaztatód-nék-meg, melly szerint ez az úr a Természet Tudományában különös szorgalmatossággal forgolódott, és a Királyi Ásványok Gyűjteményét sok szép darabokkal gazdagította. El lehet gondolni, minémű érzések foglalták el az általvevés alkalmatosságával ezen tudós Férfiut, és milyen indulatok ébredtek fel azokban, kik szemekkel látták ezen betsülettel való megtiszteltetést, melly egyedül való jutalmok a világiakban ritkán részesül-

hető Tudósoknak. Tit. *Czipser* úrnak éppen most van sajtó alatt egy Munkája, mellyben Magyar Ország Ásványait asz-szerént írja-le a mint azok itt vagy amott az országban találhatnak, német nyelven. Nem sokára világot fog ez a munka látni.

* * *

Posonbol September 10-dikéről.
 — A katonák sűrű elszöközéseiknek megakadályoztatása végett közönségesen kihirdetődött, hogy ha valamely katona elszökik, és katonák fogják-meg, tüstént el fog vesztetni. Ezzel a világos Hirdetményel nem gondolván semmit, a Herceg *Paar* Regimentjéből két katona elszökik. Éppen katonák kezére kerülvén a törvény szeréat hánnak-velek. De mint-hogy ki sült, hogy az egyik volt a másikkal eltsábitója, azomban ugyan ezt több gonoszságokban is utol érték, tehát ezt itélték halálra, amannak pedig a vesztőhelyen megkegyelmeztek. A halálra itélt szökevény a fenn irtt napon agyonkövetett. Fialat volt még szegény, de annyira megunta még is már életét, hogy maga kötötte-be szemeit, és legkissebb jelét sem lehetett rajta észre vnni, hogy a haláltól borzadott volna.

Éppen midőn vitték e két szeren-
 tsétleneket a vesztőhelyre, akkor érke-
 zett-meg ő Kir. Fő Hertzogsége *Albert
 Sachsen Tescheni* Herceg a *Pösgrényi*
 Ferdöböl. Egyenesen Bétsbe vissza-
 menni szándékozik.

* * *

Budáról September 14-dikéről
 ezt a nevezetességet írja az oda való Né-
 met Ujság:

Fáradhatatlan buzgósággal foglalato-
 skodik a Hazában ő Cs. Kir. Fő Her-
 czogsége *Ferdinand* Országunk Com-
 mandánsa a Katonáság és Hadi Intéze-
 tek megvisgálásával.